

**Kerekes Gábor**

## **Beszéljük meg!**

**Kommentárok Kolumbán Gábor „A Székelyföld fejlődési esélyei a román területfejlesztési politika keretei közt” című vitaindítójához**

Végigolvasva többször Kolumbán Gábor vitaindítóját, egyre nagyobb hiányérzetem támadt. Rendkívül sok szempont, leírás, megfogalmazás, elmélet, tudományosság, gondolat található, mindez a szerző véleményei Székelyföldről, az RMDSZ-ről, a románokról, a modernizációról és még sorolhatnám. Nem találtam meg igazából azt, hogy Székelyföld fejlődésének milyen stratégiát, politikákat javasol. Hiányolom a konkrétumokat, hiányoznak a fogózkodók, a támpontok, melyről indítani lehetne stratégiák kidolgozását.

A címet is többször kellett forgatnom, ízlelnem. Fejlődési esélyek? Tehát nem fejlődési stratégiákról beszélünk, hanem arról, hogy egyáltalán van-e esélye Székelyföld fejlődésének Romániában, szebben fogalmazva, „a román területfejlesztési politika keretei közt”. Azt gondoltam, hogy legalább a „Következtetések” című részben választ találok kérdéseimre.

A vitaindító következtetése ezzel kezdődik: „Székelyföld jövőjét kettős erőter határozza meg”. A két erőteret nem nevezi meg egyértelműen. A körülírásból – „hiszen politikai támogatás nélkül nem biztosíthatók a fejlődéshez szükséges infrastruktúra beruházások (...), melyekhez állami és nemzetközi források szükségesek” –, az következne, hogy a román államról és az Európai Unióról van szó. A szerző ezenkívül a politikai támogatásra, „a térség fejlesztési potenciálja és a folyamatok rendkívüli élénk dinamikájára...” is céloz. Valószínűleg a kettős peremhelyzetből ered a kettős erőter gondolata. Szerintem: sokkal komplexebb erőterek – kezdve a bennünk rejlő erőktől, Románián, NATO-n, Magyarországon, az Európai Unión keresztül a világ gazdaságfejlesztési trendjéig – sokféleképpen befolyásolnak.

Utána kiemelt, dőltbetűs gondolat: „a térség fejlettsége és az etnopolitikai viszonyok együttesen határozzák meg a régió dinamikus stabilitását és az itt élő közösségek versenyképességét”. Természetesen a térség fejlettsége szorosan összefügg az ott élők versenyképességével. Ma is látható fejlettségben a különbség a szász, a sváb, a magyar stb. falvak közt. Etnopolitikai viszonyok hatása a régió dinamikus stabilitására nagyon

fontos. Jó példa erre Marosvásárhely. A város fejlődését a 1990-es márciusi verekedések visszafogták. A külföldi működő tőke Kolozsvártól is fél. A térség fejlettsége indulási előnyt jelent más régiókhoz képest. A megfelelő etnopolitika fontos a stabilitáshoz. Ezek együttes megléte azonban nem jelent semmilyen garanciát, hogy a térségnek milyen lesz a további fejlődése. Azt se lehet előre látni, ha van fejlődés, akkor annak milyen lesz az iránya, dinamikája, mennyire és meddig fenntartható, és arra sem ad választ, hogy kik lesznek a nyertesei és kik a vesztesei.

A következtetések kinyilatkoztatással folytatódik: „a régió fejlődése az utóbbi években felgyorsult”. Egy mondattal később: „a térség megkésett modernizációja szükségszerűen folytatódik”. Végső következtetés, „a készülő politikák és stratégiák azonban a régió komplexitása miatt csak akkor lehetnek sikeresek, ha ezeket sokrétű tudományos kutatás és elemzés alapozza meg”.

Ezek szerint, Kolumbán utolsó következtetése az, hogy a régió komplex, és dolgozni kell a stratégián, csak alaposan és szépen, tudományos igényességgel. Ezt a munkával kapcsolatos kijelentést elfogadhatom evidenciának, amit apámon, tanáraimon és József Attilán kívül sokan, sokféleképpen megfogalmaztak, hogy egyáltalán dolgozni, csak így érdemes. A régió komplexitását tudtuk, ennek tudatában nőttünk fel. Tudományos kutatással és alapos elemzéssel esélyünk van a sikerre. Ezek a következtetések, gondolom, érvényesek Lappföld, Kamcsatka, Dobrudza, Bánság, Kisalföld és még sok más térség régiófejlesztési stratégiájára és politikájára. Következtetésképpen: az esszé összefoglalójában szép evidenciák hangzanak el, melyek nem adnak semmilyen kérdésre választ, nem mutatnak irányt, megoldást, gyakorlati útmutatást.

Kolumbán a címbe kérdést burkolt. Vajon „Székelyföld fejlődési esélyei a román területfejlesztési politika keretei közt” adva van, vagy sem? A válasz, különösebb mélyenszántó elemzés nélkül körülbelül ennyi: igen.

Igen, Székelyföldnek vannak fejlődési esélyei a román területfejlesztési politika keretei közt. Ezt Kolumbán a következtetéseiben így fogalmazza meg: „a régió fejlődése az utóbbi években felgyorsult”. A gyorsulás azt jelenti, hogy a fejlődésnek van dinamikája. Ráadásul ez a gyorsulás a közelmúltban történt, ami azt jelenti, hogy mindez „a román területfejlesztési politika keretei közt” zajlott. Tehát: ha a fejlődés felgyorsult, amit akárhonnan nézünk, egy pozitív folyamat (ellentétje a lassulásnak, leépülésnek), akkor Székelyföld fejlődésének van esélye, mert ha nem lenne, akkor nem fejlődne, uram bocsásd meg, talán éppen visszafejlődne.

Miután a címbe megfogalmazott kérdésre, röviden és megnyugtatón sikerült válaszolnunk, mármint nekem és a szerzőnek, rátérek az esszében foglalt egyéb gondolatok egyik-másikára. Ezt azért mondom, mert számomra Kolumbán esszéje egymásmellé tált gondolatok sokaságának tűnik, mely elsősorban felkészültségét, tárgyi tudását emeli ki. Az én gondom csak az, hogy a leglényegesebb kérdésről, arról, hogyan tovább, nem mond semmit. Rengeteg érdekes gondolat követi egymást. Csomó kinyilatkoztatást találunk kezdve a kivándorlástól, Trianontól, a huncut román államon, az RMDSZ-en keresztül. Ezenkívül találunk egy kis válogatott székelység-történelemet és gazdasági földrajzot, gondolatokat a gazdaság és a természet viszonyáról, Románia Országos Fejlesztési Tervéről, kisebbségpolitika, Magyarország felelőssége, térhálózat és tranzakció-elmélet, a kínálat és kereslet vezérelt stratégiák Korompai-féle átültetése a térségfejlesztésbe, NUTS 2-3, EU komisszió, fejlesztési tervek kisajátítása (kié a copy right). Így is csak néhányat soroltam fel a leírt gondolatok közül, melyeken keresztül jut el szerző a címtől a bevezetőmben összefoglalt következtetéseikig. Van lehetősége a fejlődésnek? Van.